

Deel 2

Externe geodata is mede door de impuls die open data realiseert, inmiddels een vanzelfsprekendheid in geoinformatiesystemen. De data verrijkt het GIS en levert een bijdrage om in de immer groeiende informatiebehoeften van organisatie te voorzien. Om dit te realiseren valt er achter de schermen wel het nodige te regelen, bijvoorbeeld bij de aanbieders van deze open data.

Open data verdient de aandacht

Open data krijgt meer en meer aandacht. Ook ik merk dat de mogelijkheden die het biedt, en ook de randvoorwaarden om dit daadwerkelijk te realiseren, mij steeds meer bezig houden. Zo hebben we binnen Ruimteschepper, goede inhoudelijke discussies over het onderwerp en laten we ons graag meenemen in deze hype. Op basis van kennisdiensten en kennisproducten (sessies, workshops, publicaties) zien wij een rol weggelegd voor de Ruimteschepper geo-experts. Dit initiatief verheugt zich in de ondersteuning van bekende namen uit het Open data werkveld.

Meegaan met Open Data hype

In de vorige GIS Magazine is de meerwaarde van het benutten van externe open geodata belicht. Deze is groot in de geschetste levenscyclus, het realiseren, benutten en beheren van infrastructuur en arealen. De omgeving van de assets heeft hier een belangrijke invloed. Datzelfde geldt ook in crisissituaties waar een goed inzicht in de situatie ter plaats (the common operational picture) cruciaal is. Het artikel beschreef de kwalitatieve, effectiviteits en efficiency baten. Tegelijk werd het risico van een overkill aan data genoemd. Dit artikel richt zich op de vragen die bij het aanbieden van open data een rol spelen.

Welke data is relevant

De vraag 'Welke data is relevant?' komt daarbij als eerste aan de orde. Deze speelt overigens zowel bij de aanbieder als de gebruikende organisaties. Om een antwoord op deze vraag te kunnen geven zijn verschillende aspecten van belang. Deze hebben veelal met de inhoud van de data en de kwaliteit ervan te maken.

Inhoudelijke aspecten binnen overheid

De overheid als hoofdleverancier van open data stelt steeds meer data beschikbaar. Daarbij is het goed te zien dat geo-data daarin een voorloopt heeft. Met als belangrijkste voorbeeld PDOK, waarmee een grote hoeveelheid geodata voor geïnteresseerde gebruikers beschikbaar is gekomen. Het bepalen van welke gegevens zinvol zijn om te delen resulteert voor de aanbieder wel in vragen. Op de Data.overheid.nl site, het open-data-portaal van de Nederlandse Overheid, is een interessante handreiking te vinden. Deze ondersteunt overheidsorganisatie in het definiëren van de te delen data. Voor het definiëren van de te publiceren databestanden is een eerste stap voorzien waarin men de beschikbare datasets op een gestructureerde wijze inventariseert. Een interessante tip daarbij is gebruik te maken van ervaringen elders. Voorbeelden van de grote steden en het Ministerie van Economische Zaken kan men op genoemde site vinden.

Een tweede stap gaat in op juridische aspecten. Dat is binnen de overheid een belangrijk aspect. Kan men alle data zomaar openstellen voor breed gebruik? Dat het antwoord op deze vraag 'nee' is, zal niet tot discussie leiden denk ik. Concreet raadt de handreiking in dit geval aan te kijken naar of de data als openbaar is binnen de kaders van de Wet openbaarheid van Bestuur en/of andere overheidsregelingen. Een andere belemmering kunnen rechten zijn, indien bijvoorbeeld auteurs- of databankrechten van derden gelden is minimaal toestemming nodig.

Aansprakelijkheid

Ook hier raken we het juridisch kader. We komen woorden tegen als proclaimer en disclaimer die kunnen/moeten behoren bij een data set. Een disclaimer wijst stevig alle aansprakelijkheid in deze context af. Een proclaimer is vriendelijker van toon en beoogt de gebruiker te informeren over de inhoud van de informatie en daarmee tegelijkertijd ook diens verwachtingen te managen.

Hier passen ook afspraken die vanuit de Amerika geïnitieerd zijn over het gebruik van data binnen het publieke domein:

- Creative Commons (CC) wil het gebruik van open data bevorderen en daarmee gebruikers vrijer toegang te geven tot data dan bij traditioneel auteursrecht of copyright mogelijk is. Daartoe zijn verschillende vrije licenties gedefinieerd die copyrighthouders kunnen gebruiken om bij het verspreiden van informatie problemen te voorkomen die door de huidige auteursrechtwetgeving kunnen optreden. Voorbeelden zijn CC-BY: Naamsvermelding bij gebruik, CC-BY-NC: Naamsvermelding en uitsluitend niet commercieel gebruik. Daarmee kunnen gebruikers de data benutten zonder lastige juridische consequenties te hoeven vrezen.
- Met de CC0 verklaring geeft een auteursrechthebbende aan dat hij of zij afstand van alle auteursrechten doet. Daarmee neemt de auteur afstand van alle rechten voor zover dit wettelijk is toegestaan. CC0 is dus bedoeld voor werken die nog auteursrechtelijk beschermd worden, maar waar de rechthebbende afstand wil doen van deze rechten. Onder CC0 beschikbaar gestelde werken kunnen door iedereen voor alle doeleinden gebruikt worden en ook naamsvermelding is daarbij geen verplichting.
- Via het symbool met Public Domain en het doorgestreept © teken, duidt men data aan waarvan de auteursrechten inmiddels verlopen zijn. Deze kan men uiteraard vrijelijk gebruiken.

Creative Common verklaringen

Verwachtingsmanagement

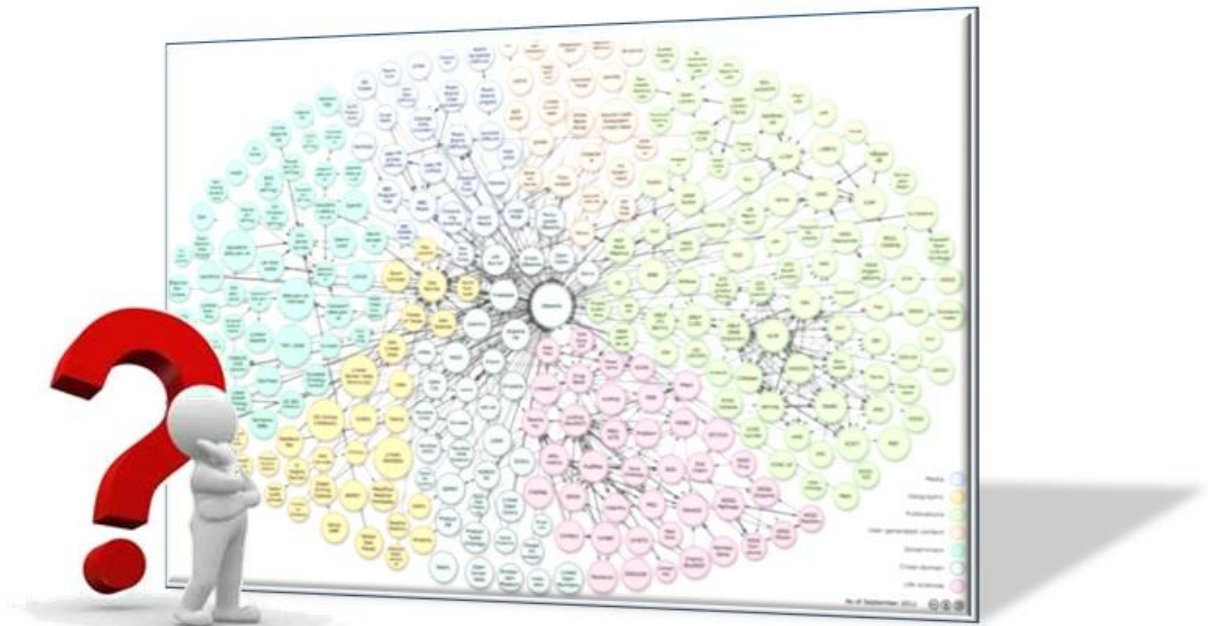
Is de data eenmaal openbaar gemaakt en beschikbaar vraagt een ander aspect van de inhoud de aandacht. Wat kan en mag een gebruiker verwachten. Wat is toegestaan met de data en waarop kan de gebruiker vertrouwen.

Metadata

Daartoe is het meeleveren van achtergrond data van het geleverde bestand, de zogenaamde metadata belangrijk. Elementen van deze metadata zijn:

- De context van de data als wat is de bron, hoe is de data verzameld, met welk doel, de actualiteit, evt. verantwoordelijke organisatie/persoon en welke kwalitatieve verwachtingen zijn gerechtvaardigd;
- Technische informatie als het format van de data en de grootte ervan, het gebied waarop de data betrekking heeft, gekoppelde kernwoorden (tags).

Metadata is niet alleen waardevol voor de eindgebruiker, maar helpt ook in een andere context, de eventuele aansprakelijkheid als de data niet correct is.

Welke data is relevant?

Data kwaliteit

In dit alles komt ook de vraag naar de kwaliteit waaraan de data moet voldoen voor deze beschikbaar te stellen stevast aan bod. Vanuit onze geo-achtergrond hechten we aan een goede kwaliteit van de data. In eerdere artikelen en mijn activiteiten binnen Net4s vormt het belang van een juiste datakwaliteit eveneens een primaire drijfveer. Juiste datakwaliteit betekent overigens niet per definitie: 100% correct, 100% compleet, volledig actueel enzovoort. De vraag hier is of 'minder goede data beter is dan geen data'. Ook data die niet aan deze 100% eisen voldoet kan waardevol zijn, bijvoorbeeld via de hiervoor genoemde aanvullende metadata aangegeven. In de laatste Ruimteschepper Kenniskring schetste de inleider van het Ministerie van EZ dat in zijn ogen het gewerkveld hier behoudend is, en meer moet vertrouwen op de werking van de open data gebruikersgroep. Juist door de data beschikbaar te stellen, en daarbij te organiseren dat gebruikers terugkoppeling kunnen geven om gebreken in de dataset te melden, zal een impuls voor de datakwaliteit ontstaan. Een uitdaging het overwegen waard wat mij betreft.

De overheid als concurrent?

Een laatste thema in dit artikel, dat de eerder genoemde handreiking ook adresseert, is de vraag of het beschikbaar stellen van overheidsdata marktpartijen die tot dat moment deze data commercieel aanboden benadeelt? Volgens de Open Data filosofie stelt de overheid haar informatie immers gratis en voor niets, althans tegen maximaal de verstrekkingkosten en verder ongeclausuleerd, ter beschikking voor hergebruik. Een vorm van concurrentievervalsing die ook binnen de branchevereniging GeoBusiness Nederland onderwerp van gesprek is. Relevant in dit kader is nieuwe wetgeving die bepaalt dat een overheid die aan Open Data doet zich niet snel aan concurrentievervalsing schuldig maakt...

Daarbij speelt de voorwaarde dat men de data 'as-is' levert en rol. Daarmee laat men ruimte open voor de markt voor het verrijken van de data. We zien inderdaad een sterke groei in het aanbod van kaartmateriaal met slimme combinaties van open data, vaak aangevuld met beschikbare commerciële data. Daarbij dalen de kosten dankzij de wegvallende kosten van veel van de bron bestanden... meer voor minder dus. Maar evengoed vraagt het onderwerp een zorgvuldige afweging in het proces om de relevante data te bepalen.

In het volgende artikel komen inhoudelijke aspecten van het hoe van het beschikbaar stellen en benutten van de open data aan de orde.

 j.roodzand@net4s.nl

 www.net4s.nl

 j.roodzand@ruimteschepper.nl

 www.ruimteschepper.nl

 [@JanRoodzand](https://twitter.com/JanRoodzand)

 06 200 133 65

Jan Roodzand heeft een ruime ervaring als ondernemer, adviseur en programmamanager in het implementeren van GIS-omgevingen. Kenmerkend daarbij is de integratie ervan met andere informatiesystemen en de aandacht voor datakwaliteitsaspecten.

Hij is mede initiatiefnemer en partner in Net4s en Ruimteschepper

